

Quorundam error.

LILIVM CONVALLIVM.

LEVCOIVM.

Lilij conuallij mentio, & uires.

Hemerocallis uires ex Gal.

Nomina.

strat. Hinc itaque eorum error, ut arbitror, euidentissime deprehenditur, qui Lilium conuallium uulgo dictum Hemerocallim esse existimant. Namq; illud folijs constat ferè plantaginis, tenuioribus tamen, minusq; striatis. cauliculis uincis, tenuibus, ac mollibus: in quibus cacumen uersus plures prodeunt flores albicantes balustij, & arbuti effigie, odore perquam iucundo. Radices demittit laxas, longas, fibris, capillamentisq; refertas, nullis adiacentibus bulbis. Hemerocallis uerò, Dioscoride teste, folia, & caulem profert lilio similia: flores colore admodum pallido: radicem magnam, bulbosamq;. Quæ sanè notæ, si diligenter conferantur, manifestissime indicabunt, eos hallucinari, qui Lilium conuallium Hemerocallim esse contendunt. **LILII** conuallij magnus apud Germanos in medicamentis est usus (abundat enim eo maxime Germania) ad uarios corporis morbos. Aiuunt eo roborari cor, cerebrum, & omnes principes facultates. Idecirco resolutis, comitialibus, conuulsis, uertiginosis, animi deliquio correptis, & cordis pulsatione concussis, ipsum exhibent. Quin & ictis, seu commorsis à uenenosis animalibus præbent. Item ægrè parturientibus, oculorumq; inflammationibus maximo esse auxilio prædicant. Conficiunt autem ex floribus per æstatem siccatis uinum uindemiarum tempore, ipsos calcatis uis admiscentes, quo postea utuntur ad prædicta. Sunt & qui recentes flores uetere uino macerent, & in uitreo uase diu insolent, admistis lauendulæ uocata, & roris marini floribus, additisq; odoramentis nonnullis: deinde ex ijs stillatitiam aquam in calentis aquæ balneo uitreis organis eliciunt, eamq; aureis, argenteisq; uasculis reponunt. Hanc aquam auream appellant: qua utitur ad omnes prædictos corporis affectus. Quinimò eam iam animam expirantis ori inferunt, rati ex eius assumptione homines morientes in uita retineri posse per plusculum temporis spatium. Sed quàm uana isti ferantur opinione, mihi quidem sæpenumero experimento deprehensum est. Quod etsi ijs quoq; irritum comperiat; ea tamen est huiusæe aquæ apud omnes autoritas, ut plerique ab eius exhibitione abstinere nequeant, etiam in morbis calidissimis. Cæterum non sine errore Fucibus, uir alioqui doctissimus, putat Lilium conuallium esse Ephemerum, de quo Dioscorides agit libro sequenti. Sed quàm is apertè decipiatur, nos suo loco dicemus. Hemerocallis meminit Galenus lib. vi. simplicium medicamentorum, sic inquit. Hemerocalles radicem habet lilij radici similem, non figura tantum, sed & uiribus. Prodest non secus atq; il-
la, igni ambustis: quippe quæ leuiter digerentem facultatem habeat, & cum hoc repulsoriū quiddam. Quæ Græcis ἡμεροκάλ-
λις, Latinis quoq; Hemerocallis, & Lilium syluestre uocatur: Italis, Hemerocalle, & Giglio saluatico: Germanis, Heydnisch lilien: Hispanis, Lirio amarillo: Gallis, Lis gaulne.

Λευκοίον. LEVCOIVM, SIVE ALBA VIOLA. CAP. CXXI.

LEVCOION vulgaris est notitiæ. sed in floribus differentia quædam: nanque aut cærulei, aut albi, aut purpurei, aut lutei inueniuntur. Luteum uerò præcipui in medicina usus. Huius aridi flores seruefacti in defensionibus, valent contra vuluæ inflammationes, & menstrua expellunt: sanant oris ulcera, cum melle: cum cerato, rimas sedis. Semen duum drachmarum pondere ex uino potum, aut cum melle inditum, menses, secundas, & partus extrahit. Radices cum aceto illitæ, lienem reprimunt, & podagricos iuuant.

LEVCOION

LEUCOION etsi Latinis albam tantum uiolam ipso nomine significat; tamen à rei herbariæ authoribus & pro cæteris uiolarum generibus, luteo scilicet, purpureo, cæruleoq; colore distinctis, sæpe usurpari solet. Id hodie officinis, atq; etiam medicis ijs, qui Arabum factionem sequuntur, horum uoce Cheiri nuncupatur. Leucoium omne ferè genus in Italia in hortis, ac uiridarijs, in ædium fenestris, parietibusq; frequentissimum uisitur: ubi illud in figuris, ac ligneis uasis mulieres studiosè colunt, ac fouent. Nanq; eius flores cum coloris uarietate, tum odoris suauitate tantam cum oculis, & naribus ineunt gratiam, ut in coronamenta frequentissimè addantur. Porro non temerè obrem Marcello Dioscoridis interpreti subscribendum puto, qui Leucoium cæruleum hoc loco accreuisse suspicatur, uetustissimi Latini Dioscoridis Longobardis literis scripti testimonio nixus, in quo nullum planè de cæruleo Leucoij colore uerbum legebatur. Suspicionem hanc augent, itaq; esse comprobant Oribasius, & Serapio, quos item id uerbum hoc loco non habere comperio in simplicium censu, cum alioquin reliqua Dioscoridis referant. Cæterum ex Leucoio, siue ex albis uiolæ floribus, utpote qui cæteros odore præcellant, Persæ odoratum illud unguentum parât, quod Iasminum appellant, ut primo libro in ipsius Iasmini unguenti mentione ostendimus, ubi eorum sententiam refutauimus, qui è floribus Gelsimini uulgò uocati id fieri contendunt. Leucoij uires tradidit Galenus lib. VII. simplicium medicamentorum, sic inquit. Leucoij frutex uniuersus extergentem facultatem possidet, ac tenuium partium est: plus tamen flores, & inter hos qui sunt sicciore, magis etiam quàm uirides, adeo ut & oculorum cicatrices crassas extenuent. Tum menses quoq; decoctum eorum mouet, & secundas, foetumq; emortuum elicit: & si bibatur, foetum uiuum perimens, & abigens est medicamentum: est enim id, ut si quod aliud, amarum. Quòd si quis uirium eius uehementiam multa aqua admixta retundat, ac mitiget, aut certè id genus aliquo, habebit & ad phlegmonè bonum medicamentum. Sic decoctum eius si non merum fuerit, uteri phlegmonas identidem perfusion sanat, potissimum quæ diutino tempore ad scirrhi modum induruerit. Sic cum cerato ulcera agrè ad cicatricem peruenientia curat. Sunt uerò etiam, qui cum melle ad oris ulcera adhibeant. Semen eum eiusdem sit facultatis, aptissimum est duarum drachmarum mensura potum: tum mensibus ciendis appositum cum melle, conuenire creditur, foetumq; uiuentem interficere, ac mortuum eiicere. Radices similis quoque facultatis, nisi quatenus crassioris sunt essentia, & magis terrene, cum aceto lienes induratos sanant. Nonnulli uerò & phlegmonas in articulis induratas ijs curant. Id λευκόιον Græcis dicitur, quod Latinis Viola alba, (quanquam eo nomine Græci & luteam, & purpuream uiolam comprehendunt:) Mauritanis, Keiri, Cheiri, siue Alcheiri: Italis Viola bianca: Germanis, Gelb uiolen, & Weiss ueil: Hispanis, Violetas amarillas, & Violetas blancas: Gallis, Violettes, & Giroflees.

Leucoii consideratio.

Dioscoridis locus suspectus.

Leucoii uires ex Galeno.

Nomina.

30 Κραταίγονον. CRATAEOGONVM. CAP. CXXII.

CRATAEOGONVM, siue, ut alijs placet, crataënon, folijs melampyro simile est, multis calamis ex una radice emicantibus, multorumq; geniculorum: semine milij. Nascitur in opacis, & frutetosæ parte plurima: summopere acré. Traditum est à quibusdam, hoc si bibat ieiuno ore, ter die post menses purgatos, tribus obolis, in cyathis aquæ duobus mulier, ante conceptû quadraginta diebus; & uir modo consimili, totidem diebus ante coitum hauriat, uirilil sexus partum futurum.

QUANVIS putent nonnulli Crataëgonum esse quandam Persicariæ uocatæ speciem; ego tamen eorum sententia non ausim subscribere, quòd Persicaria nullis ferè notis Crataëgonum emulari mihi uideatur. Neq; uerò aliam herbam, quæ Crataëgoni effigiem representaret, hætenus reperi, aut repertam uidi in Italia; ubi tamen ipsum nasci non negauerim. Sed certè id inuentu difficile suspicor, quoniam eius descriptio, quemadmodum & sequentis, ab omnibus, qui extant, rei herbariæ authoribus obscura satis, & confusa traditur. Κραταίγονον sic Græcè, ut Crataëgonum item Latine uocatur: Crateogono, Italicè.

Crataëgoni confid.

Nomina.

40 φύλλον. PHYLLON. CAP. CXXIII.

PHYLLVM, quod elæophyllon uocatur, in saxosis nascitur. duum generum est. Quod autem thelygonum appellant, prouenit musci modo, folio oleæ, sed colore magis herbaceo: caule tenui, breui: radice exili. florem album profert: semen papaueris, maiusculum. Sed arrhenogonum cætera huic simile, solo fructu distat: habet enim racemosum quiddam deflorentibus oleis non dissimile. Arrhenogonon potu, masculi sexus facere partus, ut thelygonon fæminei, proditur. Horum Crateuas author est. Sed huiusmodi historiâtenus mihi produxisse uisum est.

LEGITIMVM Phyllum nondum hæc ætate, quod sciam, in Italia compertum est: quanquam uidetur Ruelius existimasse, Persicariam, quam maiorem cognominant, esse Phyllon. Quæ in re is, meo quidem iudicio, aperte fallitur: siquidem Persicaria illa humentibus, ac uliginosis locis prouenit; Phyllum uerò in saxosis nascitur, ut Dioscorides testatur. Qui tamen, si eius uerba accuratè expenduntur, nullam huius herbæ cognitionem habuisse deprehenditur, nisi eam, quam ex Crateuæ herbarij historia habere potuit, unde forte ea omnia sumpsit. Quo sit, ut mirari nō liceat, si nobis quoq; Phyllum cognitu sit difficile. De quo nihil à Galeno, & Paulo proditum inuenio: id quod haud dubiam fidè facere potest, non secus illis, ac nobis Phyllum fuisse incognitum. Cæterum non desunt qui uelint Phyllum à Lizonosti, hoc est, Mercuriali non differre, quòd pluribus tum notis, tum facultatibus sibi inuicem respondent.

Phylli consideratio.

Opinio quorundam.

deant.

deant. Verum quod cum ijs non possum liberè consentire, hæc me maximè animo suspensum detinent, quoniam Mercurialis folia habet ocimi, helxinæ cognata, non autem oliuæ: florem herbaceum, non album. quod præterea Mercurialis nascatur passim in hortis, & uincis, non in saxosis tantum. quod de his deniq; seorsum diuersisq; capitibus scripserint Dioscorides, & Plinius, utpote de rebus inter se differentibus. Equidem hoc anno plantam inueni inter saxa in Saluatino monte non longè à Goritia, folio mercuriali crassiore, breuiore, aliquantulum in ambitu serrato: semine iam deflorentis oliuæ simili. Quibus utique notis ea mihi uisa est satis Arrhenogono suffragari. Sed an uerum fuerit Arrhenogonum pro certo affirmare non ausim. Phylli meminit Theophrastus lib. i. x. cap. xix. de plantarum historia, ubi ita scriptum reliquit. Quædam ad procreandum marem, aut fœminam ualere traduntur. Quamobrem Phyllon tum arrhenogonon, hoc est, marificum, tum thelygonon, id est, fœminificum uocant. Ambo inter se similia sunt, & ocimi speciem referunt. Fructus thelygoni modo musci oleaginei, uerum pallidior: arrhenogoni uerò sicut oliuæ, cum primum ex muscoso flore emergit: geminus modo testiculi hominis. hæc Theophrastus. Ex cuius nimirum uerbis colligi potest, Dioscoridis codicem hoc in loco deprauatum esse. quandoquidem Theophrasto thelygonum non nascitur musci modo, neq; folium habet oleæ uiridius, ut in Dioscoride scriptum legitur: sed fructum quidem fert in modum musci oleæ, pallidiorem tamen. Quæ certè thelygoni notarum diuersitas facit, ut planè suspicer in Dioscoridis potius, quàm in Theophrasti uerbis mendum aliquod subesse. Atque adeò fit, ut quasi iam non dubitem asserere eam plantam, quam ego reperi (ut antè dixi) in Saluatino monte, uerum Arrhenogonum esse: non solum quod descriptioni pulchrè respondeat; sed etiam quod in notis ferè non dissentiant auctores illi grauissimi. Herba, quæ Græcis Φύλλον, Latinis & Phyllum, & Folium appellatur: Italis, Phillo, & Folio.

Phylli mētio
ex Theophr.

Nomina.

Ὀρχις. TESTICVLVS.

CAP. CXXIIII.

TESTICVLVS, quem Græci cynosorchin uocant, folijs circa caulem, & ima eius parte in terra stratis, oleæ molli similibus, longioribus, angustioribus, læuibus: caule dodrantali: floribus purpureis: radice bulbosa, oblonga, oliuæ modo angusta, duplici ordine: superiore, quæ plenior est: inferiore, quæ mollior, ac rugosior. Eduntur radices coctæ, ut bulbi. Ex quibus si maiorem edant uiri, mares generari dicuntur: si minorem fœminæ, alterum sexum. Addunt, in Thessalia mollem mulieres in lacte caprino bibere, ad stimulandos coitus: aridam uerò ad inhibendos. & alterum alterius potu resolui. Nascitur in petrosis, & fabuletis.

TESTICVLI SPECIES.

TESTICVLI SPECIES.

Ὀρχις

TESTICVLVS.

TESTICVLVS.

Ἰσχυρῆρος. TESTICVLVS ALTER.

CAP. CXXV.

TESTICVLVS alter alio nomine serapias, Andrea authore uocatur: quoniam radix ad multa utilis sit. Folijs est porri, latioribus, oblongis, pinguibus, ex alarum sinu inflexis: caule palmeo: floribus penè purpureis: radice testiculis simili. Quæ illita tumores discutit, ulcera purgat, & serpere eadem non patitur: abolet fistulas, & illitu inflammationes lenit. Aridæ radices nomas inhihent: sanantque putredines, & oris ulcera cacoëthe: aluum sistunt è uino potæ. De hac, eadem quæ de testiculo canis, produntur.

Σατύριον. SATYRIVM.

CAP. CXXVI.

SATYRIVM aliqui trifolium uocant, quoniam tria fert folia, ad terram infracta, rumici, aut lilio similia, minora tamen, ac rubra: caulem cubitalem, nudum: florem lilij effigie, candidum: radicem bulbosam, mâli magnitudine, fuluam, intus ut ouum candidam, gustanti dulcem, & ori non ingrati. Quam in uino nigro austero bibere conuenit, contra opisthotonum. Utendum ea dum concumbendi incesit cupiditas: siquidem ea proniores ad uenerem fieri affirmant.

Σατύριον ἐρυθρόνιον. SATYRIVM ERYTHRONIUM.

CAP. CXXVII.

EST ET alterum Satyrium erythronium, siue erythraicon, id est rubrum, semine lini, maiore, duro, leui, splendente. quod fertur non secus atque scincus, libidinem excitare. Cortice radice gracili, rufo. intus autem album includitur, sapore dulci, non ingrato ori. In montosis, & apricis enascitur. Venerem, ut produnt, si omnino manu teneatur radix stimulat: eoque magis, si bibatur in uino.

ERRANT, mea quidē sententia, omnes ferè huius ætatis medici, ac seplastarij: quippe quòd Canis testiculis legitimi Satyrij uice passim in medicamentis utantur. Nam hæ plantæ (si Dioscoridi credimus) notis, ac facie maxime inter se distant, quanuis uiribus, & facultate non longè sint dissimiles. Testiculariorum enim radices, præter id quòd animalium testes representant, oblongæ sunt, binæ, utrinque pendentes: superior tamen altera, quæ plenior est: inferior

Satyrij, & Testiculi consideratio. Multorum error.

rrior altera, quæ mollior, & rugosior. Satyrii uerò radix bulbosa, mliq; modo extuberans describitur, colore exterius fulua, interius ut ouum candida, gustanti dulcis, & ori non ingrata. Ceterum uerum Satyrium, ut ingenue fatear, hæcenus in Italia uidere mihi non licuit. Testiculorum porrò in Ananiensibus montibus, alijsq; compluribus locis non modò duo inueniuntur genera; sed alia quoq; longè plura. quibus & illud addendum esse existimaui, cuius radix humane manus similitudinem refert. Vulgus à prædicta radice figura id Palmam CHRISTI appellat. Auicenna hæc radices Digitos citrinos nuncupat. etsi eas Digitos citrinos esse perperam, nullaq; quod in

PALMA CHRISTI.

Palmæ Christi
genera.

Fuch. errata.

Monachorū
lapsus.

Canis testicu
li uires ex Ga
leno.

libro suo legerim, ratione ducti negent Monachi illi, qui in Mesuem commentarios ediderunt. Huius duo in Anania uallis montibus habentur genera. Vnum maius, quod folia ferè lilij habet, leuia, patula, maculis quibusdam nigris respersa: caulem rotundum, læuem: florem spicatum, uarium, in purpura albicans tem, odore non ingrato: radices duas, quæ sanè testiculos caninos referrent, nisi ramis quibusdam quasi digitis, humanam manum exprimerè uiderentur. Alterum minus, quod folijs constat eroci: caule dodrantali, iunceo, læuiq; in cuius cacumine flos emicat purpureus, amaranti emulus, qui recens odorem quàm suauissimum reddit. Huius exiccati puluis ex aqua ignitum chalybem experta, epotus (ut perhibent ij, qui ita esse experimento comprobarunt) dysentericis maxime prodest. Idem aquam præstare aiunt, quæ per uitrea organa ex ijs elicetur. Radices huic similes, sed quæ alteri magnitudine cedunt. Excalfaciunt utraq; (ut author est Auicenna) siccantq; secundo recessu. Crassa corporis excrementa pellunt, faciemq; detergunt. Dantur maniacis magno iuuamento: quin & in neruorum affectibus. Seminis puluis drachmæ pondere ex uino potus, comitialibus subuenit. Item radice decoctum uino diutius commixtum, quod bibendum paratur tan in prandio, quàm in cœna. Radices, Nicolii Florentini testimonio, febrem quartanam fugant: is nanque earum tantum usu Biliotum quendam curatum retulit. Fuchsius Palmam Christi non rectè, pace eius dixerim, inter Satyrii genera depinxit: siquidem ea potius, meo iudicio, inter Canis testiculos erat representanda. Quinetiam in eo mihi planè errasse uidetur, quòd Satyrium triphyllon, perinde atq; canis testiculos, cum duabus radicibus pictura expresserit contra Dioscoridis delineationem: qui unam tantum radicem Satyrio mali magnitudine reddidit. Nisi fortasse is potius fuerit pictoris lapsus. Hallucinantur præterea unà cum Mesue Patres illi reuerendi, qui eius antidotarium commentati sunt. quippe qui malè sibi persuaserint, tot esse Satyrio radices, quot Canis testiculis. Verum ij Dioscoridem consulant, & hinc quàm aperte decipiantur, intelligent. Sed his facile errandi occasionem potuit dedisse Plinius, quem lib. xxvi. cap. x. Orchin, id est, testiculum, cum satyrio turpiter confudisse constat. Ceterum quoniam legitimo Satyrio deficiamus, officinæ, ac medici eius uice Testiculi radices suppeditant, infelici tamen, nec pari successu. Nam etsi ad prolem gignendam testiculi radices prætulerit Dioscorides, quòd maior à uiro deuorata masculinum gignat, minor uerò à foemina foeminam: deturq; mollis foemina bibenda in lacte e aprino ad stimulandam uenerem, arida uerò ad inhibendam; non tamen ob id unquam comperi quenquam, qui ex earum largiore esu referret, se magis ad uenerem fuisse excitatum, quàm esset, priusquam eas comedisset. Sed id fortè fortuna illis accidit, quòd utraq; simul radices ederint medicorum imperitia. quo factum sit, ut altera alterius uim destruxerit, cum alteri uis insit, ut uenerem stimulet, alteri uerò ut eandem inhibeat. Id quod fortasse ijs non eueniret, si legitimum haberemus Satyrium: uel si herba illa inueniri posset, quæ homines salacissimos reddit. Cuius Theophrastus meminit lib. ix. cap. xx. de plantarum historia, ubi ita scribit. Ad rem autem uenerem mirum in modum herba pollebat, quam Indus attulerat. Non enim folium edentibus, sed etiam tangentibus tantum genitalibus uim dixere uehementem adeò fieri, ut quoties uellent, coire ualerent. Et quidem qui usi fuerunt, duodecies egisse dixerunt. Indum autem ipsum, qui uel magno, atque robusto corpore erat, septuagesies aliquando couisse fatentem licuit audire. uerum emisio nem seminis guttatim fuisse, demumq; in sanguinem deuenisse. Mulieribus uerò uehementius etiam citari libidinem, cum eo medicanæ usæ fuerint, dicebatur. hæcenus Theophrastus. Canini testiculi uires posteritatis memoriæ mandauit Galenus lib. viii. simplicium medicamentorum, sic inquit. Orchis, nuncupatur & Cynos orchis eadem herba. Radici eius bulbosæ, ac geminæ uis inest humida, & calida, ac gustantibus dulcior apparet. Ceterum maior radix multam uidetur habere humiditatem excrementitiã, & flatuosam: quapropter epota uenerem excitat. Altera uerò, minor uidelicet, contra admodum elaborata est, ita ut eius temperamentum ad calidius, & siccus uergat. Unde hæc radix non modò non stimulat ad coitum; sed etiam planè contra cohibet, ac reprimit. Eduntur tostæ bulborum more. Orchis uerò, quem & Serapiada nuncupant, siccior facultatem obtinet, quàm ut primi ordinis haberi mereatur: quocirca ad uenerem non similiter accommodus est. Oedemata illitus discutit, & ulcera sordida purgat.

gat, & herpes sanat. Siccatus multo etiam magis desiccatur, adeo ut & putrescentia, contumaciaque; ulcera sanet. Habet etiam quidpiam subadstringens, ac proinde uentrem ex uino potus sistit. Meminit item Satyrius Galenus eodem libro. Satyrium, inquit, aut Triphyllum humidum, & calidum temperatura est: quamobrem gustu quoque apparet dulce. Attamen recrementitiam, & stultosam humiditatem possidet: quocirca ad uenerem incitat. Hæc uero et herba ipsius radix prestare potest. Porro, ut quidam scribunt, ex uino nigro austero potum sanat opisthotonon.

Satyrii uires
ex Galeno.

Planta, quæ Græcis ὄρχις, & κυνός ὄρχις, Latinis Testiculus, & Testiculus canis nominatur: Arabibus, Chasi alkeb, seu Chasi alchelh: Italis, Testicolo di cane: Germanis, Kuaben kraut: Hispanis, Coyon de perro: Gallis, Coullon de chien. Quæ uero planta σατύριον Græcè, Satyrium quoque; Latine dicitur: Arabice, Gasi alchaleb, Chasi altraleb, siue Tatarich: Italicè, Satirio, & Satirione: Germanicè, Stendel uurtz: Hispanicè, Satyrion, & Supinos de Raposa: Gallicè, Satirion.

Nomina.

Ὄρχις.

HORMINVM.

CAP. CXXVIII.

HORMINVM satium herba est folijs marrubio similis: caule semicubitali, quadrangulo, circa quem eminentiæ filiquis similes prodeunt, quæ ad radicem spectant, in quibus diuersum semen recluditur. Siquidem in syluestri rotundum, fuscumque inuenitur: in altero nigrum, & oblongum, cuius est usus. Ad uenerem stimulamdam, cum uino bibi uolunt. Purgat cum melle argemas, albuminesque: illitum ex aqua tumores discutit: eo etiam extrahuntur aculei ex corpore. Idem effectus est illitæ herbæ. Syluestre magis uiribus pollet: quare unguentis, præsertim gleucino, permiscetur.

HORMINVM.

SCLAREA.

RVELLIVS, & hunc, ut arbitror, secutus Fuchsius in suis quisque; de stirpium historia clarissimis commentarijs, certò credunt Horminum satium eam perquam odoratam herbam esse, quæ uulgo aliquibus Sclarea, quibusdam Matrisaluia, & nonnullis Herba sancti Ioannis appellatur. Syluestre uero horminum illam esse censent, quæ passim in pratis nascitur, quam officinæ Galliticum, & Centrum galli nominant. Sed certè horum, licet doctissimorum uirorum, sententiam ut minus probem, multa mihi occurrunt. Primum quòd contra Hormini utriusque descriptionem illæ plantæ consistunt caule plerumque bicubitali, folijs marrubio quam longè maioribus, & calyculis, in quibus semen recluditur, sursum spectantibus. Deinde quòd in utrisque illis plantis rotundum semen inueniatur, non autem in uno oblongum, in altero rotundum. Illud præterea addiderim, quòd Dioscorides nunquam, meo iudicio, Hormini odorem prætermisisset, si ei Sclarea dicta Horminum satium fuisset, ut illi existimant: ea enim adeò odorata

Hormini con
sideratio.

Ruellij, & Fu-
chsi opin. re-
probata.

Q 2 est,

est, ut eius odor insignis sine uitio præteriri nõ possit. Huc deniq; illud accedat, et eos planè, ut puto, refellet, qui secus opinantur, quòd nuper plantam, cuius hic effigiem damus, Pisis ad me misit Lucas Ghinus medicus clarissimus, & rei herbariæ peritissimus, quæ adamussum Horminum satiuum representat, ut pictura affabrè demonstrat. Hormini utriusque meminit Plinius libro XXII. cap. ultimo. ubi in eum errorem lapsus deprehenditur, in quem & in stachye eundem incidisse superius ostendimus. Nam ubi Horminum folijs marrubio similibus depinxisse opus erat, ei folia porri tradidit, nimirum Græcorum nominum uicinitate deceptus: $\pi\rho\acute{\alpha}\sigma\iota\omicron\nu$ enim marrubium significat, $\omega\rho\acute{\alpha}\sigma\omicron\nu$ uerò porrum, quod Plinius legisse uidetur. Est & Hormini genus à Theophrasto, Galeno, & Plinio inter fruges annumeratum: quod (ut Galenus auctor est libro 1. de alimentorum facultatibus) inter crysimum, et cuminum mediam naturam obtinet. Cæterum Hormini, de quo hic nobis est sermo, meminisse Galenum in libris simplicium medicamentorum, non reperiò. quanuis eius mentionem fecerit Paulus, qui tamen illa tantum refert, quæ à Dioscoride mutuatus est. Græci eam plantam $\delta\epsilon\gamma\iota\upsilon\upsilon$ uocant, ut etiam Horminum Latini: Itali, Hormino.

Plinij lapsus.

Horminũ frugis genus.

HEDYSARVM.

Nomina.

Hedysari cõsideratio.

Plinij lapsus.

Hedysari uires ex Gal.

Nomina.

ONOSMA.

Onosmatis consider.

HEDYSARON, quod unguentarij pelecinum, id est, securidacam uocant, frutex est, folijs ciceris: semen rufum in siliquis fert, corniculorũ modo aduncis, quod ancipitem securim æmulatur, unde nomen accepit: amarum gustu. Stomacho utile in potu. Additur in antidota. Cum melle ante coitum subditum, concipiendi spem adimit. Nascitur in segetibus, & hordeis.

H'δ'υσάρων. HEDYSARVM. CAP. CXXIX.

QUANQVAM Securidaca inter triticum, & hordeum quandoq; proueniat; frequentior tamen inter aphacam nasci cernitur. Id quod etiam testatur Theophrastus lib. & cap. VIII. de plantarum historia, ubi Securidacam in aphacis gigni, caq; aphacem necari prodidit. Plinius similitudine uocabulorũ deceptus lib. XVIII. cap. XVII. Securidaca lentem complexu strangulari scirbit. In eo autè error deprehenditur, quòd phacon pro aphace legerit, & uerterit: nam Græcis lens $\Phi\alpha\kappa\acute{\alpha}\varsigma$, uocatur, non $\alpha\Phi\epsilon\alpha\kappa\alpha$, quæ uicia genus est. Sed re quoq; Plinio refragatur Theophrastus, qui loco citato aracum, non autem securidacã leni innasci, & inimicari tradidit. Hedysari meminit Galenus lib. VI. simplicium medicamentorum, sic inquit. Hedysarum, aut pelecinum. Huius fruticis semen colore rufum est, utrinq; anceps, uti securus. Amarum, & subacerbum apparet. quamobrem positum gratum est stomacho, & uiscerum obstructions expurgat. Idem præstant totius fruticis ramuli. Planta, quæ Græcis $\delta\epsilon\gamma\iota\upsilon\upsilon$ σαρον, Latinis Hedysarum, & Securidaca nominatur: Italis similiter Hedysaro, & Securidaca.

ὄνοσμα. ONOSMA. CAP. CXXX.

ONOSMA oblonga folia habet, ad similitudinem anchusæ, longitudine quatuor digitorum, & unius latitudine, mollia, in terra iacentia, sine caule, sine semine, sine flore: radice nititur oblonga, tenui, infirma, rubescente. gignitur in asperis. Folia in uino pota, partus extrahunt. Prægnans, si eam supergrediatur, abortum facere dicitur.

PLANTA quædam ex collibus, quos uarijs herbis refertos circa Goritiam natura collocauit, in asperis nata iampridem ad me allata est, quæ folia habet minoris anchusæ: radices uerò eius ita rubescunt, ut quasi rubiæ uideantur. Ex ijs notis, quæ quidem pulchrè Onosmati respondent, non potui non adduci, ut eam uerum Onosma putarem. Vnde etiam eius picturam addendam

dam diligenter curavi, ut de ea aliorum quoque sit iudicium. Sed certe, ut verum fatear, mihi adhuc incom-
pertum est, an hæc caulem, flores, & semen proferat: siquidem eam hæcenus non nisi caule, & reliquis viduam
uidere mihi licuit. Onosmatis vires tradidit Galenus libro VIII. simplicium medicamentorum, sic inquitens.
Onosma, uel ofmas, uel phlonitis, uel ononis, ex acris, & amara constat substantia: proinde quoque creditur
fœtus necare, & eiscere, folijs eius in uino potis. Vt Græcè ὄνοσμα, ita etiam Latine, pariter & Italice, On-
nosma uocatur.

Onosmatis vi-
res ex Gal.

Nomina.

Νυμφαία. NYMPHAEA.

CAP. CXXXI.

30 NYMPHAEA nascitur in paludibus, & stagnantibus aquis, folijs fabæ Aegyptiæ, minoribus, &
longioribus, alijs in summa aqua, alijs demersis, pluribus ex radice eadem prodeuntibus: flore lilio
simili, albo, & in medio crocos habente. cùm defloruerit, ut rotundum malum, aut papaueris caput,
extuberat: nigro semine, denso, & lato, lenti gustus. Caulis est læuis, niger, minimè crassus, Aegyptiæ
fabæ cognatus: radix nigra, scabra, clauæ similis, quæ autumno secatur. Sicca cum uino pota cœlia-
eis, dysentericisque auxiliatur, & lienem absunit. Radix stomachi, ac uesciæ doloribus illinitur: ui-
tiligines ex aqua emendat: imposta cum pice, alopecijs medetur. eadem contra ueneris insomnia bi-
bitur: siquidem ea prorsus adimit. pota assiduè aliquot diebus, genitale infirmit. Idem semen po-
tum efficit. Nymphææ nomen sibi uendicasse uidetur, quoniam aquosa amct. Plurima inuenitur in
Elide, in Anygro amne, & in Bœotia Aliarto.

20

Νυμφαία ἑτέρα. NYMPHAEA ALTERA.

CAP. CXXXII.

EST ET altera nymphæa, cuius flos blephara dicitur, folijs antedictæ: radice alba, scabra: flore
luteo, nitente, rosæ simili. Huius semen, & radix contra sceminarum profluvia efficaciter ex uino ni-
gro bibuntur. Nascitur in Thessalia, amne Peneo.

40

NYMPHAEA utraq; seplasijs Mauritano nomine Nenuphar appellatur. Nascitur ubiq; frequentissima in
paludibus, lacubus, & aquis stagnantibus. Vnde non mirum, si ea sit uulgaris admodum planta, & omnibus notior,
quàm ut indicari deceat. Veruntamen Fuchsius medicus ætatis nostræ clarissimus in libro illo de compositione me-
dicamentorum, quem nuper auctum edidit, putat alias esse Græcorum Nymphæas, alias Arabum, ut eius uerba, quæ
hic subiiciam, aperte satis declarant. Nymphææ, inquit, seplasijs Nenupharis. Facultatis tamen florum eius Dio-
scorides & Galenus non meminerunt. De illorum itaq; sententia semine potius & radice medicis utendum erit, quæ,
ut iisdem testantur, refrigerandi & exiccandi potestatem obtinent. Arabes contra floribus esse utendum præcipiunt,
illisq; refrigerandi in tertio, in secundo autem humectandi uim tribuunt. Atq; hos quidem flores quarta species Ne-
nupharis producit. quandoquidem illi præter binas, quas Greci commemorant, duas alias recensent. Vt hinc con-
stet, eam Nymphæam, cuius flores humectare Arabes memoriæ prodiderunt, hodie esse omnibus incognitam. Quæ
propter toto cœlo errant nostri temporis medici, quod suis Nymphæis, quæ sunt Græcorum, humectandi etiam fa-
cultatem assignant. Ita Arabum scripta sæpenumero errandi occasionem medicis præbent. Et mirum planè est, Se-
rapionem etiam inter Nymphæas numerare, quam calidam esse & tenuium partium scribit. Adeo nihil est in uniuersa
Arabum doctrina certum ac solidum. hæcenus Fuchsius. Huius equidem uiri alioqui eruditi iudicio tantum abest ut
hac in re scribere uelim, ut potius cogat ipsum refellere, atq; Arabum doctrinam tueri: utpote qui Græcorum scri-
pta bona fide referant, atq; ijs etiam addant si quid boni habent sua industria & experientia compertum. Id quod
uel hic fiet perspicuum omnibus, qui æquo animo rem iudicabunt, Quod igitur Arabum nymphææ, etsi eas humecta-
re tradant, ubi de earum floribus mentionem faciunt, eadem sint cum nymphæis Græcorum, qui uim illam intactam
reliquerunt,

Nymphææ
confid.

Fuch. opinio
reprobata.

Q 3 reliquerunt,